СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 61. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 14-го березня 1936. — VOL. XLIV. No. 61. Jersey City, N. J., Saturday, March 14, 1936. THREE CENTS

МІСТА ДОБИВАЮТЬСЯ ВІД УРЯДУ ДВОХ МІЛІЯРДІВ ДОЛЯРІВ

ВАШИНҐТОН. — У президента Рузвелта зявилася делеґація посадників американських міст під проводом нюйорського посадника Ля Ґвардії та просила його, щоб він постарався щонайменше 2 міліярди 340 міліонів долярів на ведення публичних робіт по 1-шім липня.

Делеґація говорила президентові, що ці гроші потрібні на давання населенню допомогових робіт, а допомогові роботи в протисталенню до допомоги без праці можна назвати американською допомогою для безробітних

ГУВЕР ХОЧЕ КАНДИДУВАТИ?

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Робинсон виступив з радіовою промовою, в котрій критикував недавні виступи бувшого президента Герберта Гувера проти теперішнього президента при цих виборах.

Сенатор виказував, що Гувер і його компанія не мають найменшої суспільної програми, а хочуть виплисти на верх просто на оживленню бизнесу, до котрого причинився найбільше теперішній уряд.

ВЕЛИКІ ВИЛИВИ РІК.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Північно-східню частину Злучених Держав навістили величезні виливи рік. Спричинили їх весняні зливи, таяння снігів та кригові вали.

У Новій Анґлії згинули через виливи рік 5 людей. Було багато ранених. У північній частині стейту Ню Джерзі втопилися через повінь три особи, а тисячі людей лишилися без даху над головою. Густа мрака, що навістила цю частину краю, дезорґанізувала ратункову акцію.

Потерпіли теж розлогі частини нюйорського стейту. Замітно, що від повені терпить знову та сама околиця, що терпіла від неї минулого літа. Багато шкоди від виливів рік має теж Пенсилвенія. Подекуди води залили не лише на фарми, але й у копальні вугля і фабрики.

Дальше на заході потерпіли околиці в Огайо та середньо-західніх стейтах.

СТРАЙК ІЩЕ НЕ ПОЛАГОДЖЕНИЙ.

НЮ ЙОРК. — Представники власників високих домів заявили посадникові міста Ля Ґвардії, що вони не будуть говорити більше з Бембриком, головою 32-го відділу юнії обслуги високих будинків. Вони не відмовилися говорити з посадником і цей веде переговори далі.

Представники юнії й представники власників не погодилися, коли представники юнії домагалися приняти назад усіх страйкарів, а власники хотіли приймати на роботу тільки таких робітників, що їх за час страйку не заступлено страйколомами.

Стейтовий департамент праці відкликав дозвіл одного бюра посередництва праці, що наймало страйколомів для ломання страйку обслуги високих будинків. Уряд переконався, що це бюро мало між скебами, яких воно післало на роботу як сторожів, 18 відомих злочинців.

ЗНОВ СКАНДАЛЬНІ СЦЕНИ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНҐТОН. — Зараз на другий день після того, як палата послів вислухала від предсідника лекцію про парляментарні форми дебат, в конґресі прийшло до нових скандальних сцен, підчас котрих два старі парляментаристи визивалися словами та вимахували на себе кулаками.

Посварилися з собою Тредвей, конґресмен з Месечусетс, що тепер відбуває в конґресі 12-ту каденцію, та Довтон, конґресмен з Норт Каролайни, що сидить у конґресі вже 13-ту каденцію. Президентові палати вдалося заглаїти справу молотком по півтори мінуті.

ПОЗИВАЄ ЗА ПОЛОМАННЯ ПАТЕНТІВ.

НЮ ГЕЙВЕН (Конетикот). — Джеймс Мартин з Ґемпстеду, Лонґ Айленд, пізвав у суд підприємство „Юнайтид Еркрефт Корпорейшен" за відшкодування за трикратне поломання його патентових прав та домагається заплачення 15 міліонів долярів.

ВИДАТКИ НА АРМІЮ РОСТУТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для видатків постановив порадити конґресові признати на удержання армії суму 603 міліони долярів.

При голосуванню в комітеті всі републиканці голосували проти внеску. Демократи закидують їм, що вони хочуть компромітувати уряд.

ГОФМЕН УЖЕ НЕ БУДЕ МИЛУВАТИ ГАВПТМАНА.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — Ґубернатор Гофмен дав до зрозуміння, що він уже не буде здержувати далі виконування кари смерти проти Бруна Гавптмана, хіба що станутьcя якісь несподівані події.

Він заявив притому, що уважає злочин викрадення й убивства дитини Линдберґа нерозвязаним, але він уже нічого не може зробити, якщо Гавптман не хоче дати повних зізнань про свою ролю в злочині.

ЕВРОПЕЙСЬКА ДЕРЖАВА БЕЗ ТЕЛЕФОНУ.

Є в Европі держава, що досі не має телефонів. Зветься вона Андорра; має 6,000 мешканців і від 1287 р. номінально двох зверхників. Президент французької республики має титул „князя Андорри", а другий її князь це еспанський епископ Урґель. Від середневіччя не змінила вона свого законодавства під цим оглядом. Оба ці князі передають своє правління місцевим бурмістрам. Ці дійсні володарі мають навіть власну армію — 600 вояків. В останніх часах ця піренейська закутина стала місцем улюблених прогульок ріжних туристів. Трапляються випадки, що хтось із туристів, якийсь міліонер або міністер, потребує несподівано порозумітися з ким телефонічно. Тепер виринув спір: хто має ввести телефонічну мережу в Андоррі — Еспанія чи Франція? Андорра має час. Нехай французька та еспанська преса вирішать цю проблему.

ТРАҐІЧНА ПОДІЯ.

Жінка поручника Альфонса Завадзького, 31-літня Софія, довідавшись, що стан її чоловіка, лікуваного у варшавському шпиталю, є безнадійний, під враженням цієї вістки отруїлася. В кілька хвилин опісля номер Завадський, не знаючи про самогубство жінки.

ГРАД УБИВ 19 ЛЮДЕЙ.

У кількох місцевостях Південної Африки впав цими днями град небувалої величини. Грудки граду вбили 19 людей.

СМЕРТЬ НА ДАСІ ВАҐОНУ.

Між стаціями Тересполь і Лясковичі Осип Шульба, столярський челядник зпід Тернополя, який їхав на дасі ваґону до Ґдині шукати праці, вдарив головою у залізничий віядукт і згинув на місці.

РИМ — МІСТО ЦЕРКОВ.

Рим справедливо називається містом церков. У вічному місті є їх 405, а крім того є там 207 приватних і публичних каплиць. Ціле місто є поділене на 84 парохії. Найкраща в Римі церква — це славна катедра св. Петра. А найстарша — це церква св. Дамяна, перебудована в добі Константина з святині Ромуля.

ЛЮБОВНА ТРАҐЕДІЯ.

В Бродах капраль 43-го полку піхоти Ерик Штевцель застрілив свою наречену, 23-літню Марію Бобиківну, а потім сам відібрав собі життя.

ЗАСУД УБИВНИКА.

У львівському окружному суді відбулася розправа проти 23-літнього Котляря Гриця з Винник, що перед трьома місяцями вбив, а потім ограбив торговця Калагурку. Вбивника засуджено на кару смерти, а на основі амнестії цю кару замінено йому на досмертну тюрму.

САМОГУБСТВО АДВОКАТА.

В Делятині відобрав собі життя 65-літний адвокат д-р Герман Ратгавзер. Причиною самогубства були катастрофальні матеріяльні відносини, в яких останніми часами опинився самовбивник. Колись був він найбагатшим мешканцем Делятина, а згодом увесь свій маєток втратив.

ВИЛИВИ РІК.

Води в ріках Соскегена й Ченанго в околиці Бинггемптон, Ню Йорк, піднеслися на 9 стіп. Ріка Конгоктон зірвала коло Корнинга тимчасовий міст, що його виставлено на місце мосту, зірваного підчас останнього виливу в липні 1935-го року. З Геркимеру доносять про вилив ріки Фулмер, а з Гарисбурга про вилив Скилкила.

ПЕРЕД 15 РОКОМ ЖИТТЯ НЕ ВІЛЬНО ВИХОДИТИ ЗАМУЖ.

Міністер справедливости в Польщі підписав декрет, що тепер дівчина може вийти замуж щойно скінчивши 15 літ життя. Це торкається також вдів і розвідок, що не мають ще скінчених 15 літ. Щоби вийти вдруге замуж, мусять трохи зачекати, аж осягнуть приписаний вік.

ПОМЕР 108-ЛІТНІЙ.

У селі Добрівлянах (Заліщиччина) помер пастух Іван Будний на 108-му році життя. Покійний від ранньої молодости пас худобу. До останньої хвилини життя Будний був здоровий на умі і бодрий.

ПЮТЬ ДЕНАТУР І ЕТЕР.

Підчас дискусії у соймовій комісії над справами монополів виявилося, що на Волині найбільше продають денатурованого спірту, якого населення очевидно не вживає до палення, а попросту пє. Це дуже тривожне явище, бо денатур нищить здоровля, і то здоровля цілих поколінь. Неменше загрозливе явище стрічається на нашому Підкарпатті, де населення вживає як напитку етер, що його перепачковують зпоза Карпат.

СУМНА СТАТИСТИКА.

Урядово стверджено, що число самогубств у Польщі, особливо в більших містах, зростає з року на рік. У 1929 р. було в Польщі 3,929 самогубних спроб, у 1934 р. це число зросло до 4,865. Одначе ці числа не є повні, бо до відома поліції доходять тільки випадки важніші, а багато їх затаюється. Неповна теж статистика, що торкається причини самогубств. Переважно подається причини видумані. Офіціяльно, коли брати на увагу Варшаву, число самогубств з причини нужди в 1934 р. дійшло до 47.4 прц., а в роках 1930—1932 доходило тільки до 43 прц. Нема сумніву, що число самогубств з причини нужди є далеко більше.

ЖЕРТВИ ВОГНЮ.

В Ґренаді, 90 миль на захід від Едмонтону, згоріла хатина гомстедовця українця Антона Лікомського. Вісім-місячна дитина Лікомських згоріла на смерть, трилітній хлопчик помер з попечення в дорозі до шпиталю, а мати померла другого дня в едмонтонськім шпиталі. Батько дитини, Антін Лікомський, у той час працював у лісі, 15 миль від дому. Вогонь взявся від кухні. На дворі було 60 ступнів нижче зера.

В Лондоні, Онт., згоріло в хаті четверо дрібних дітей у домі Виляма Карпентера. Небезпечно попеченого батька відвезено до шпиталю. Вогонь повстав у ночі від баньки з ґазоліною, що стояла близько кухні.

ОСТАННІЙ ЖИД ВИПРОВАДИВСЯ.

Як пишуть з Торуня, загальні збори товариства власників домів у Ковалеві ухвалили одноголосно, що ніхто з його членів не винайме помешкання жидові. Тепер у Ковалеві нема ніодного жида. Останній, на імя Фукс, випровадився минулого місяця. Крім цього збори ухвалили безоглядний бойкот жидівських підприємств.

ЦІННА НАУКОВА ЗНАХІДКА.

При перегляді ще нерозібраних з часів революції архівів Української Академії Наук винайдено пісні, записані на Київщині М. В. Гоголем з власноручними його багатьома нотатками українською мовою. Серед пісень є кілька невідомих сучасним знавцям. Тому, що на піснях здебільшого вказане їх походження, Академія має вжити заходів, щоб відшукати їх мельодію.

ЛЕЩЕТИ І ЛЬОГАРИТМИ.

Обчислювання лещетарських скоків підчас змагань і конкурсів вимагає досить складних калькуляцій. В остаточному висновку береться під увагу не тільки довжина скоку, але й „форма" лещетаря і час, у якому він зїхав зі спаду перед відскочнею. За кожну з тих позицій ставиться пункти, а ті цифри перекомбіновуються опісля при помочі льогаритмів. Аж у цьогорічних олімпійських ігрищах у Ґарміш-Партенкірхен комісія міжнародньої лещетарської федерації рішила відступити від льогаритмів і прикласти нову методу обчислень.

ШОВІНІСТИЧНА ПСИХОЗА.

Україножерний „І. К. Ц." сходить дальше зі здорового розуму, алярмуючи сотній раз своїх читачів про упадок польського стану посідання у Східній Галичині при одночасному зрості маєтку українського. Пустив навіть побрехеньку, що цей зріст завдячують українські кооперативи „польським субвенціям" (досі не було ніодного такого випадку!). Алярми „І. К. Ц." не прогомоніли видко без успіху, бо вже забрало голос польське сокільство із Сх. Галичини. На засіданні управи союзу сокільських ґімнастичних товариств у Львові 2. лютого ц. р. принято резолюцію, що остерігає польське громадянство перед українською небезпекою. Поляки, сказано в резолюції, як правні власники тієї землі обовязані до оборони окраїн Річипосполитої. До тієї оборони стане перш усього польське сокільство, яке і т. д. і т. д. Як бачимо, шовіністична психоза переходить у небезпечну стадію.

МОСКВА НЕ СПИТЬ.

Будапештенським властям вдалося відкрити велике комуністичне гніздо. Арештовано 15 большевицьких провідників, спеціялізованих головно у веденні пропаґанди. Слідство виявило, що будапештенська централя вдержувала прямі звязки з комуністичною центральною екзекутивою з Москви. Є також познаки, що відкрита комуністична організація занималася також шпіонажею в користь Советів. Зпоміж арештованих комуністів більша частина це жиди.

ДАЛИ НІМЕЧЧИНІ ОДНОЗГІДНО ДОГАНУ

ЛОНДОН. — Представники Анґлії, Франції, Бельґії й Італії мали наради в справі військової окупації Надренії Німеччиною й однозгідно заявили, що цей акт є нарушенням версайського і льокарненського договору. Вони теж ствердили, що заява Гітлера, що він не буде збільшати військової сили в Надренії, не вносить нічого такого, що моглоб задоволити тих, що заключали з Німеччиною договір у Льокарні.

ФРАНЦІЯ НЕ УСТУПАЄ.

ЛОНДОН. — Франція заявила, що не буде переговорювати з Німеччиною так довго, поки вона не забере війська з Надренії. Цю саму думку обстоює Бельґія. А прибулі представники від Советів і Румунії заявили виразно, хоч не брали участи в нарадах, що вони у всім попирають Францію.

АНҐЛІЯ ПОСЕРЕДНИЧИТЬ.

ЛОНДОН. — Справи виглядають так, що Анґлія не має виготовленого ніякого пляну на такий випадок, який її тепер заскочив. Вона натискає на Німеччину, щоб вона обмежила своє військо в Надренії до 10,000, та тим чином показала, що вона не має ніяких намірів атакувати Францію. Тоді можнаб говорити про „символічну" окупацію Надренії, а не військову, якою вона є у теперішнім виді. На це Німеччина не дала відповіди. Та якби і дала, то й це не багато поможе, бо Франція заявляє, що не уступить Німеччині так довго, поки буде в Надренії нога одного німецького жовніра.

БОЯТЬСЯ ПОВТОРЕННЯ 1914 РОКУ.

ЛОНДОН. — Анґлія вагається, яке їй заняти становище. З того приводу пишуть, що подібне її вагання в 1914 р. спричинило війну, бо Німеччина добачувала в тім ваганню бажання Анґлії не дати себе втягнути до війни.

ЗА МИР ЗА ВСЯКУ ЦІНУ.

ЛОНДОН. — Як би не була Анґлія поділена під оглядом політичним, назагал усі тут годяться з тим, щоб Анґлія не йшла до війни.

СЕНАТ ДАВ ЗГОДУ НА СОЮЗ ІЗ СОВЄТАМИ.

ПАРИЖ. — Навіть вороги большевизму голосували в французькім сенаті за те, щоб затвердити заключений урядом військовий договір із Советами. За той договір було 231 голосів, а проти 53. Сталося це головно під впливом вмаширування німецьких військ у Надренію.

ГОТОВА ДО АТАКИ.

ПАРИЖ. — Франції не ґрозить покищо ніяка небезпека. На французько-німецькій границі є десятки тисяч французьких жовнірів, що є в підземельних кріпостях, так закриті, що їх не бачить людське око. Вони готові кожної хвилі до наступу.

ГІТЛЕР ПРОСТЯГАЄ ФРАНЦІЇ РУКУ ДО ЗГОДИ.

КАРЛЬСРУГЕ (Німеччина). — Тут промовляв Гітлер до яких 60,000 слухачів, що зібрались у величезнім стадіоні. Говорив він у місті, що є найближче до французької границі, й що перше відчулоб французьку атаку, якби вибухла війна з Францією. Тут він заявив, що ніяка сила в світі не змусить Німеччину забратися з Надренії, бо німецька повна суверенність над цею німецькою територією є справою чести всього німецького народу. А цьому народові, говорив Гітлер, краще чесно згинути, ніж жити в ганьбі. Він далі запевняв Францію, що Німеччина хоче замирення і згоди. Він їй доказував, що Німеччина подала руку до згоди навіть Польщі, з якою вона жила в ненависти від довгих соток літ. Він теж казав, що коли він дає слово чести на згоду, то це дає слово ввесь німецький нарід, який цілком певно не сплямить чести і не зломить слова.

Остерігає перед інтриґами Советів.

Гітлер робив Францію уважною, щоб вона не дала себе обмотати інтриґантською політикою Советів, які не хочуть допустити до замирення Німеччини з Францією. Він твердив, що це Совети ведуть шалену аґітацію, щоб не допустити інші народи до участи в Олімпійських ігрищах, що мають відбутися літом у Німеччині. А аґітують проти участи тому, бо знають, що ті, що прийдуть, переконаються наочно про ті брехні, які большевики і їх симпатики розпускають по світі про Німеччину.

Справили Гітлерові величезну овацію.

Підчас промови захрип Гітлер, і похрипли ті, що його витали окликами. Його побут у Карльсруге називають американські кореспонденти одним великим триюмфом.

НІМЕЧЧИНА ОБЄДНАНА, ЗАПЕВНЯЄ ҐЕРІНҐ.

КЕНІҐСБЕРҐ (Німеччина). — Генерал Герман Ґерінґ виголосив тут промову з приводу наближаючихся виборів, що мають відбутися 29 березня. Заявив, що щоб не сталося, вся нація покаже при виборах, що вона стоїть сліпо, льояльно й з найбільшим довірям при Гітлері.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬЩА Й ВІЙНА

Люди, що знають положення в Европі, кажуть, що війна вже давно почалась би, якби знати, хто з ким буде держати. Скільки разів станеться в Европі якась політична подія, стільки разів пересуваються держави з одного табору до другого, зміняється політична ситуація. Недавно тому таке питання виринуло з приводу заключення союза між Росією й Францією, а тепер це саме питання підноситься через вмарш німецьких військ у Ренщину.

На випадок війни становище деяких держав відоме. Нині, наприклад, нема сумніву про становище Росії й Франції. Вони певно підуть разом. Нема теж сумніву щодо взаїмного відношення між Росією й Німеччиною: вони певно підуть проти себе. Таксамо певно, що деякі держави, як Норвеґія, Швеція, Швайцарія, будуть усіми силами змагати держатись осторонь від війни.

Становище інших держав більше або менше непевне. Невідомо, чи вони захочуть мира чи війни, а як захочуть війни, то по котрім боці стануть. Між цими державами найбільше непевна відай позиція Польщі.

Щодо питання мира й війни, то тут одні чинники схиляють її за мирову політику, а інші за воєнну. На мирову політику повинен би її настроювати лячний економічний стан її населення. Вона має нині 540,000 працюючих робітників, а 330,000 безробітних. Робітнича заплата від року 1928-го спала на 35%, а рівень життя погіршився на 45%. Коло 10 міліонів людей її населення не мають варстату праці й просто в господарськім життю не беруть участи. Як можна назвати учасниками в господарськім життю людей, про яких навіть міністер Квятковський сказав, що вони видають денно по 11 ґрошів? Словом, це край нужди. Відомо, жебраки довго воювати не можуть.

Та до війни Польщу пруть сильні чинники. Передовсім те, що вся політика краю спочиває в руках військових, ґенералів і полковників. Польща памятає великі добутки з останньої війни. Ґенерали певно захочуть нової слави, нових добутків. Звісно, ґенералів не обходить, що для їх слави край знищиться до решти. Мілітарне наставлення польського уряду до внутрішньої політики заставляє його займати таке саме наставлення до зовнішньої.

Коли Польща піде до війни, вона буде мати вирішити трудне питання, по чиїм боці станути. Свого часу вона стояла вірно за Францію. Як у Німеччині настав Гітлер, Німеччина запропонувала Польщі не рушати 10 літ справи коридора. Це дало Польщі основу помиритися з Німеччиною. Вона думала спершу „сидіти на плоті", себто вдавати на один бік приятельку Німеччини, а на другий бік приятельку Франції. Та такої ролі довго грати не можна. Не минуло багато часу й Польща знайшлася в німецькім таборі. Там вона є й нині. Та чи довго це буде? У Польщі політика міняється, як погода в березні.

МЕТА І ЗАСОБИ В БОРОТЬБІ ЗА ВЛАДУ

Старовинна Греція знала своїх „демаґоґів" (в перекладі — провідники народу), що для осягнення мети не гидували найгіршими засобами. Демаґоґія тих часів не мала тих засобів, які зявилися в новіших часах після винаходу друкарства, ґазет, кіна, радія. Події 20-го віку показують, що та або інша політична ґрупа може мати сто разів рацію, може мати чесних і відданих провідників, з великим розумом і хистом, але без матеріяльних засобів, без преси така ґрупа не зможе здобути великого впливу в масах.

В державі кожна політична ґрупа має надію на те, що вона раніше чи пізніше прийде до влади. За владу і звязані з нею користи йде невпинна боротьба між політичними партіями в кожній державі. Чим менше культурний нарід, тим лекше він піддається демаґоґії та всяким привабним обіцянкам. Неосвічений нарід навіть не помічає суперечностей в словах тих самих політичних провідників. Несвідома народня маса живе вірою в чудо. Раніше всі справи для такої маси вирішав жрець-маґ своїми заклинаннями й таємничими словами; тепер ролю маґа грає талановитий демаґоґ.

Візьмемо кілька прикладів з Італії. Дня 28. жовтня 1922 року, після „походу на Рим", король призначив Мусолінія на уряд міністра-президента, бо Мусолінієві „чорні сорочки" грозили зробити революцію. Відома річ, що режім Мусолінія спирається на заможні верстви — на шляхту та на промисловців. Але з гаслами— „влада шляхті" або „влада капіталістам" Мусоліні ніколи не дійшов би до влади. Щоб мати за собою активні маси, він мусів вести **революційну демаґоґію.**

Після закінчення світової війни 1918 р. Мусоліні звернувся до всіх тих, що почували себе покривдженими в повоєнній Італії: звільнені робітники, демобілізовані вояки й старшини, яким за війни обіцяно золоті гори, а після мира вони мусіли голодувати.

Хоч сам Мусоліні має найбільшу вину на собі за вступ Італії до війни 1915 року, однак він почав скидати вину на інших. В часописі „Пополо д'Італія" видаванім за французькі гроші, Мусоліні писав 10 червня 1919 р.:

„Державні каси порожні, хто має їх наповнити? Ужеж не ми, що не маємо ні домів, ні автомобілів, ні банків, ані вугільних копалень. Хто може й має платити? Не можливо зробити кінець тому страшному станові, що його створила війна, без радикальних засобів. Або маєтні люди будуть вивласнені, або ми кинемо учасників війни на цю перешкоду (приватну власність. Н. В.) і її знищимо. Ми розвинемо діявольську аґітацію".

В згоді з цим проголошенням італійські фашисти робили напади на крамниці, щоб налякати „капіталістів-спекулянтів". Коли в деяких італійських провінціях фабриканти почали замикати свої підприємства, а робітники силою взяли фабрики в свої руки, то Мусоліні виступив оборонцем цього. Ось його промова до тих робітників у березні 1919 р.:

„Ми мусимо йти назустріч робітничим масам. Вимагають робітники восьмигодинного дня праці? Будуть завтра робітники копалень та нічні робітники домагатися 6. годин праці? Будуть інваліди та забезпечені на старість вимагати контролі над промисловістю? Ми будемо піддержувати всі ці вимоги, між іншим ще й тому, що ми хочемо привчити робітників кермувати своїми підприємствами". Дня 6. вересня 1919 р. Мусоліні писав:

„Робітники готові до того, щоб узяти фабрики в свої руки".

Дня 12. вересня 1919 р. він заявляв: „Фашисти вимагають передати кермування фабрик та державних підприємств робітничим юніям" („Пополо д'Італія").

Також щодо **землі** Мусоліні в перших роках фашизму був дуже радикальний:

„Земля має бути вивласнена на користь селянських родин. Панські маєтности треба націоналізувати, власність церковних установ треба конфіскувати цілком і без усякого викупу".

Щоб знайти прихильників собі між робітниками, Мусоліні говорив їм промови про боротьбу з капіталом та про соціялізм:

„Слід нагадати про те, що ми не є проти пролетаріяту, також і не проти соціялізму, бо ми цього погляду, що поява соціялізму сама по собі вже показує, що він є конечний... Ми не є проти пролетаріяту, для якого я вимагаю повної свободи... Як мало я та ми всі члени фашистівської партії, турбуємося за буржуазію, можете бачити з того, що головна вимоґа нашої програми полягає в скороченні приватного майна, в конфіскації капіталів, зароблених на війні та в строгім оподаткуванні капіталу" („Пополо д'Італія" з 10. листопада 1919 р.).

„Як найбільше свободи, як найбільше добробуту для всіх" — це слова Мусолінія з 16. листопада 1919 р. „В Італії",— писав Мусоліні 16 травня 1920 р., „ніхто не може думати вирвати робітникам права і здобутки, за які вони боролися десятки років і приносили жертви.. Колиб це настало, то наше місце булоб на боці робітничої кляси" („Пополо д'Італія").

Що сталося з свободою, з земельною реформою, з робітничими юніями, з капіталом в Італії — загально відомо. Мусоліні був щодо ліквідації свободи в Італії вірним учеником Леніна. Мета — влада — осягнена. Для диктаторів це головна і єдина річ, що варт уваги.

Н. В.

ПОШИЛИСЯ В ДУРНІ

Є така комедія зі старого нашого театрального репертуару — „Пошилися в дурні". Приходить вона в голову, коли обсервуєш висліди урядово-ундівського порозуміння.

Гадаю, що найкращим, пробним каменем, що варто те порозуміння, є голоси опозиційної польської, переважно національ-демократичної („вшехпольської") преси. Отже вона зовсім не є вже така стурбована з приводу цього порозуміння. Напр. по останній заяві премієра писав „Дзеннік Польскі" у Львові:

Заяву премієра в справі українській може опозиційний табор привитати. Поперше, тримана вона в „оґульнікових виразах", в загальних висловах, отже не повинна непокоїти; подруге, коли обіцяє зміну політики щодо „меншостей", то аж тоді, коли всі ті „меншости" в цілому (не лише та чи інша партія) станують на шлях „співжиття".

Покищо на цей шлях серед українців стали лиш УНДО і УНО (католицька політична партія), а це далеко ще не цілий український національний табор у Галичині. Отже і з реформами треба заждати...

Такі висновки опозиційної польської преси, яка цілком не криє свого задоволення.

Насувається питання: які були властиво розрахунки УНДО? На що надіялися панове Целевичі, Кузьмовичі, Макарушки, Мудрі? Вони думали старими австрійськими катеґоріями, коли то політики наші **привязували величезну вагу до парляментарної діяльности партій.** Почасти, тоді це було ще сяк так зрозуміле. Бо цісарсько-королівський парлямент у Відні перевертав кабінети, усував міністрів, навіть нераз слав погрози короні, яка була **чимсь** у старій Австрії. Але чим є тепер у „тотальній державі" парлямент? У Польщі, таксамо як у Німеччині, як в Італії й у Росії (зїзд Совєтів) парлямент або законодатна установа це комітет делеґатів пануючої партії, або верстви в народі. Комітет, який не може, а головно й не хоче вести ніякої протиурядової політики. Щож можуть у таких обставинах робити ундівські політики у варшавськім соймі?

В інших обставинах могли би бодай перед широкою авдиторією цілої країни, а почасти і цілого світу, піднести свої домагання, свої „жалі". Але тепер вони позбавлені цеї можливости. Їх або позбавляють слова, або викресляють їх промову з стеноґрами, і навіть преса про неї не згадає. Зрештою умови порозуміння стримують їх від подібних виступів до цього ступня, що навіть у голосній справі волинських подій УНДО не забрало голосу... Щож мають вони робити в соймі? Складати нові і нові приречення льояльности? Їх уже всі чули і ніхто вже до них не привязує великої ваги. Впливати на законодавство? Нема як, бо уряд видає закони на підставі нової конституції при допомозі декретів і повновластей, і сойму не потребує...

УНДО впало жертвою своєї власної наївности, своїх австрійських спогадів. На ділі Австрії вже нема, і ціла боротьба за стан посідання в Галичині відбувається давно поза мурами сойму. Кольонізаційний наступ відбувається поза мурами сойму. Будова костелів у Галичині йде поза мурами сойму. „Утраквізація" шкільництва йде поза мурами сойму. Польонізація Гуцульщини (приватними товариствами) теж іде поза мурами сойму, таксамо як боротьба з нашою кооперацією (шляхом творення нових кооператив орґанами місцевого самоврядування) теж відбувається поза мурами сойму.

В таких обставинах приявність наших послів у соймі, які не можуть мати ніякого впливу на стримання цього наступу на наші землі, є щонайменше безпотрібна. А на ділі — шкідлива, бо світ ґотов думати, що вони дають санкцію тому наступові.

І ще одно: ніколи не був такий сильний похід проти українців у пресі, як саме тепер, по заключенні ундівського порозуміння.

Таки „пошилися в дурні". Цей вираз приходить чимраз частіше. Політики, які живуть своїми фантазіями і не хочуть дивитися на справжню **дійсність,** мусять скінчити фяском.

Не минути цього фяска і УНДО.

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина перша.

— 24 —

Перед нами ще десять кільометрів тяжкої ходи. Перейшовши потік Сухий, натрапили на втоптану стежку. Зустріла стежа, обмінялися гаслами й посунули далі. Вітер гремить по верхах смерек, скаженіє, а нам гаряче. Піт заливає чоло. Гаряче до болю, але роздягнутися не можна. Тверда просмальцьована сорочка, щільно липне до тіла та віддається в нього тисячами колючих голок.

У пів четвертої досягаємо полонини Кузнеска. Заходимо до першої землянки й довідуємося, де знаходиться команда відтинку. Виявляється, що аж під горою Козмещик, година ходи звідсіль. Годі довго розважати. Вперед! Копаємося через засипані снігом кущі ялівцю, провалюємося, падаєм. Сніг вище пояса. Місцями грузнемо в ньому по шию. Години біжать, а ми майже на місці.

Дивлюся на годинник — пята. До команди не дійдемо. Звертаємо просто на лінію. Крок за кроком, під сильними поривами вітру опановуємо віддаль. А годинник спішить. Тут требаб бігти, кричати. Зрив, як нас повідомлено, має наступити в шостій годині. Колиб вони принаймні догадалися. Залізли під небо й льодиніють. Ми вже, мабуть, на висоті тисяча вісімсот метрів. Передня лінія на тисячі девятьсот.

Нарешті ми на місці. Вриваюся в землянку й перше обличчя, яке попалося перед мої очі, було Гриця Янчеюка.

Хвилину й я й він уперто дивилися один на одного. Навколо сидять навколішки з десять чорних, обгорілих постатей. Під стелею смутний, ніби з проолієного паперу ліхтар, а на долівці купа ручних ґранат.

— Товариші! — кричу по-мадярськи. Спасайтеся, бо це місце москалі зараз зірвуть.

Вони не вірять. Вони спокійно сидять, як і сиділи й, мабуть, думають, що я божевільний. Я кричу ще сильніше, але мої зусилля даремні. Один починає згучно лаятися й радить викинути мене надвір.

— Янчеюк! — кричу я по-українськи, зовсім забувши, де я й що таке Янчеюк. Скажи тим дурням, що як вони не вилізуть звідсіль, то за пять хвилин їх викине на небо разом з тельбухами.

І тут Янчеюк зривається. — По-перше я тобі не Янчеюк. Струнко! Я є начальник цього відтинку й ти мусиш мені голосити, як належиться. По-друге, це неможливе, що ти говориш. Ми мусілиб про це вже скоріше довідатися. Чому це сталося аж тепер?

Я визвірився на нього. — Не маю часу на формальности. Ми дістали повідомлення в останній час. Тікайте! Тікайте всі! А де мої товариші?

Хватаю Янчеюка за руку й тягну його з землянки. Він піддався. За ним вийшла й решта. Швидко віддалюємося від землянки. Бігти в долину лекше. Місцями сніг вище голови. Боязко, щоб не втопитися. Мої товариші пригоди десь відстали й хто знає, чи живі. Ми швидко котимося в низ, вальцюємо. По дорозі викликуємо людей із інших землянок і всі сунемо в низ.

І от ще один стрибок і ми знов на полонині. Я роблю велике зусилля, бо відчуваю, що мязи відмовляються служити. Напинаюся, стрибаю вниз і кочуся. В ту саму мить чую, що якийсь тяжкий предмет навалюється на мене стискає й горло моє відчуло тверді, кістисті потиски. Я харчу, стогну. Руки, замісць змагатися, заклякли й чіпляютьсяя за одяг. Очі полізли під чоло, а у скрані сильно бе кров.

Але враз щось сильно здригнулося. Ґрунт під нами заворушився й у темноту ночі покотилася демонські громи. Рука, що тиснула моє горло розщіпилася й до моєї голови блискавкою вернулася свідомість. Побачив Янчеюка.

— Гриць, — гукаю йому. Зірвало! — Це кричу йому два рази, бо він ніби не чує. Що з ним? За що він мене душив? — Це ти, Гриць? А де товариші?

— Які в чорта товариші?

— А ті всі, що були з нами!

З неба сиплються камені і встрягають коло нас у сніг. Враз Гриць викрикнув. У суглоб його правої руки попав гострий камінь. У чорне небо увірвалася чиясь величезна червона ракета й ярко освітила гору. Все ніби в крові. З російського боку гармати розпочали канонаду. Заратакали скорострілі.

— Ти ранений, Грицю? — питаю Янчеюка.

— Ні! — злюче відповідає він, — мазнуло каменем. А чи вивтікали ті дурні? — лається Янчеюк.

Я пропоную йому свої послуги, розправляю заклякли свої мязи й поволі пробую рухатися далі. З обох боків виривається безліч ракет, які освічують нам дорогу.

До самого ранку не вмовкала гарматня стрілянина. Поволі спускаємося в низ. Рука Янчеюка сильно опухла й він ціпить зуби, щоб не кричати. Він борхається поволі передо мною, а я за ним. Уже стало зовсім видно. Сонце мабуть також зійшло, але його не бачимо. Ввесь час дивлюся перед собою на чоботи Янчеюка. Він борхається, сховзає й падає. Помагаю звестися.

Туман згущується. Рухаємося поволі далі. Через кілька хвилин. Гриць падає знов. Упав і не зводиться. Дивлюся на нього. Той лежить із відчиненими шкляними очима й не рухається. На його вусах, бороді, бровах цілі замети снігу, який поволі розтає й маленькими крапельками льодової води, стікає по обличчі десь під бороду.

Він уже не піде, думаю собі. Колиб хто нахопився. Крикнув, але голос мій надто слабий і туман одразу тамує його. Недалеко, кроків двадцять від нас, дві грубі сухі деревині. Думаю, що там краще можна примоститись і знайти якийсь захист від вітру.

А туман усе згущується. Починає сипати сніг. Пробую дотягнутися до тих дерев, маю запальничку й можна буде зробити ватру. Це мені вдається. Наструґую баґнетом сухої деревини й по деякому часі хамаззя загорілося. Розігрівся й повертаю шукати Гриця. Знайшов на томуж місці, де покинув, з величезним зусиллям притягаю його до вогню. Після розгріваю в казанку сніг і грію воду.

Гриць, коли відчув тепло, троха ожив. Біжу ще по дрова. Приніс оберемок, наложив. Ватра запалахкотіла. Загрілася вода. Гриць пе її, а я намагаюся переконати його, що то кава. В мене ще знайшовся кусник хліба й одна консерва. Розгріваємо, ломаємо хліб та й накладаємо на нього по шматку мяса й смачно закусуємо.

Їм і дивлюся на Гриця. Той жує поволі хліб. Його вилиці білуваті, обмерзлі. На очах великі краплі води, які спадають на щоки й не можна розібрати, чи він плаче, чи це розтає сніг. Хліб тримає лівою рукою, а права кумедно сторчить на бік.

— Грицю, питаю його! Болить рука?

Він глипнув на мене й перестав жувати. Подивився, не сказав нічого й почав знов жувати. Я відщипнув свого плаща, випоров баґнетом кусень підшивки, вирізав невеличку стрічку.

— Дозволь — кажу — завязати ту руку.

Він дозволив і я почав обережно завязувати. І коли моя праця була майже готова, і я мав перевязати руку стряпком, щоб не злетіла шмата, як Гриць гостро викрикує й лівою рукою сильно бе мене в щоку.

— Ти що? — не стративши рівноваги, питаю його. — Якого чорта дурієш? Не можеш витримати? (Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні-надзвичайні збори відбудуться у вівторок, 17. березня, в годині 7:30 ввечір, в Нар. Домі Укр.-Амер. Ситизенів при Джанстон Еве. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є дуже важні справи до полагоджения. А довгуючі члени, коли не прийдуть на ці збори і не скажуть причини, чому вже через кілька місяців не платять своїх вкладок, будуть суспендовані. — Д. Пилевич, предс.; В. Кушнір, рек. секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ БРІТЕН, КОНН.

З діяльности Червоного Хреста.

В неділю дня 1. березня б. р. відбулися в нас організаційні збори, скликані заходом Червоного Хреста при відділі 66 ОДВУ.

Наш відділ числить понад 30 старших членкиць. Тепер молодь заінтересувалася цею справою і забажала дістати більше інформацій. Для цеї цілі запрошено п. Стефанію Галичин, щоб виголосила відповідний реферат.

Збори відкрила п. Марія Вовк, пояснивши ціль зібрання. Першим бесідником був о. Й. Ялечко, що висказав свою радість зприводу того, що бачить, як українське жіноцтво горнеться до організації. Потім п. Стефанія Галичин розповіла про організацію Червоного Хреста. Вона вказувала на те, що підчас боротьби українського народу за волю наш нарід відчув дуже болючо брак такої організації перед війною, бо через те не було підготованих сил до цеї праці, що звязана з Червоним Хрестом.

Потім наступив гарний реферат про Наталю Кобринську, відчитаний згаданою бесідницею. Знову підчас перекуски розповіла пані Галичин про відносини в рідній краю та знущання ворогів над нашим народом.

Настрій був милий. І час минав скоро. Збори закінчено відспіванням національного гимну.

Анна Дзят.

ДІТРОЙТ, МІШ.

За українські чи варшавські інтереси?

В останніх двох тижнях відбувались у Дітройті наради в справі скликання українського протестаційного віча проти знущань Польщі над нашим народом і проти несправедливого засуду варшавським судом 12 молодих синів і дочок українського народу. В цих нарадах взяли участь представники всіх місцевих українських установ і одночасно ухвалили якнайскоріше скликати віче у повищій справі.

Та тепер бачимо, що є люди, що зачали ширити агітацію проти згаданого віча. Знайшлися якісь „представники", що навіть мали відбути свої противічеві „наради", щоб розбити українське протестаційне віче проти знущань Польщі над українським народом. До цього самого змагає і стаття „Нового Часу" з 27. лютого ц. р. п. н. „Що нам остається до вибору". Таку статтю міг написати тільки „покондини і почціви русін", бо українець, що дійсно відчуває біль рідної землі — не буде писати неправду про полекші, коли навіть угодова преса в краю пише виразно, що досі український нарід ніяких полекш не одержав. Писати інакше — значить брехати.

Супроти цього українське громадянство мусить отверто запитати тих, що видають часопис „Новий Час": хто ви? Мусимо знати, що це за одиниці видигають в Америці польонофільську лінію. „Новий Час" виступив в обороні й інтереси Польщі. Супроти цього треба знати, хто є ті, що видають цей часопис.

А тимчасом ми будемо далі обєднано протестувати проти Польщі й інших окупантів українських земель так довго, доки вони не перестануть переслідувати нашого народу.

Клонимо свої голови перед геройською посвятою наших національних борців, котрим не страшні ляцькі суди, ні тюрми, ні побої, ні шибениці в їх боротьбі за визволення Батьківщини з ляцької неволі.

Від 1918 р. знаходиться наш нарід у боротьбі з ляцькими, московськими й іншими окупантами українських земель. Американські українці допомагали цій боротьбі, памятаючи на слова Івана Франка:

„Лиш борися, не мирися,
Радше впадь, а сил не трать,
Гордо стій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!"

В. К.

На селі.

— Як там, куме, вам поводиться?

— Краще...

— Що ви кажете!

— Аякже! Краще не казати...

Палиця Мойсея.

Спречалися коло хорого лікарі: жид і українець. Жид твердив, що хорий має в собі „воду", а українець заперечував. Закликали ще одного лікаря-жида. Цей, очевидно, прилучився до діягнози свого товариша, жида. Беруться спускати воду: пробили один бік голкою — води нема, пробили другий — теж нема! Тоді лікар українець каже:

— Самі, панове бачите, що звичайною голкою нічого не порадите; з цеї скали певні палицею Мойсея добудете воду!

В суді.

— Ви побили громадського писаря і вкрали у нього годинник!?

— Побити, побив, то правда, але годинник я взяв на памятку.

Завеликий тягар.

Зі Львова до Яворова їздить залізниця - тарадайка. Кілька днів тому вона не хотіла в Рісні Руській рушити з місця. Кочегар підкинув вугілля, кочегар мащинист потягнув корбу — ані руш.

— Що там сталося? — питає якийсь пасажир.

— Забагато цападувани — каже машиніст. — Пані начальникова стації передала залізко до направи.

ПРО УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ І БІБЛІОТЕКУ В АМЕРИЦІ

II.

Попередно я оповідав, як то музеї, що повстали з приватних збірок, котрі були витвором забаганки чи потреби одиниць, розрослися у великі народні установи з науковими цілями. В Америці є тисячі бібліотек і сотки великих музеїв. Кожде велике місто має, як не більше, то бодай один гарний музей. До існуючих прибувають щораз нові. Приміром в грудні минулого року в Ню Йорку отворено для публики музей фундації Генрі Клей Фрика, котрого збірки оцінюють на 50 мільонів долярів. Міста середньої величини, а навіть і малі, мають бібліотеки і завязки місцевих музеїв в „історичних товариствах". Заходить тепер питання, чи при таких численних і таких багатих американських установах є ще місце на український музей. На що і кому він потрібний?

Мотивом оснування Українського Музею в Америці не є забаганка, не є навіть науковий інтерес. Мотив основника і наш — це глибока потреба, якої корінь в наших серцях. Це любов батьківщини. Хочемо мати на чужині образ рідного, хочемо научити своїх дітей, хто вони, чиї сини, хочемо лишити по собі історію наших змагань і добутків, хочемо вкінці перед чужинцями повеличатися своїм родом. При таких мотивах є зайвим питання, кому наш Музей потрібний і чи є місце для нього в Америці. Чи питається ластівка, як буде виглядати її гніздо, приліплене не до піддаша палати? Треба їй власного гнізда, треба вивести писклят — і цього для неї досить.

Любов до рідного! Всі ми, переселенці, привезли її з собою зі „старого краю". І якщо по нас лишиться гарний слід на „новій землі, то це діло якраз цієї любови. Вона на чужині звела нас у великі громади, вона заставила нас будувати наші церкви, піддала нам думку про наші організації, часописи в рідній мові, казала нам складати жертви на голодуючих, вязнених, переслідуваних наших братів. Багато добра зробила і ще зробить.

Ця любов до рідного ще живе в наших душах. Наші думки блукають ще часом по хаті під соломяною стріхою, по обійстю-загороді, де порпався дріб і „Брисько" гавкав на кождого прохожого, по садку, де ми по росі збирали такі солодкі грушки, по золотих полях перетканих червоними маками і синіми волошками, понад річку. Тоді коло серця робиться тепло і тихо, але вже не так тужно, як тому десять-двацять літ. Кажуть люди, що стара любов не ржавіє. Може й не заржавіла наша любов до рідного, та порохом припала.

Маємо в Америці, що перестає вже для нас бути чужою, свою рідну церкву з рідним обрядом, але з деяких „царських дверей" несеться вже проповідь Божого слова в англійській мові. Прийде час, коли в наших церквах лишиться богослуження, до якого ми змалку звикли, але мало хто буде розуміти молитву священика при престолі.

Задержалися ще у нас деякі звичаї різдвяні і великодні: коляда, Святий Вечір з клаптиком сіна під обрусом і свічкою на столі, свячення паски. А скільки цих звичаїв затратилося? Чи є в Америці хоч одна молода дівчина, що потрафилаб бодай заспівати гаїлку? Я не бачив на Свят-Вечір ніде соломи під столом, бо там „карпет"; та й на що порпатися в соломі, коли газдиня має лише одну птицю — канарка в клітці. Місце „дідуха" заняв давніше грамофон, а тепер радіо. Куті не шукай на столі, а на стелі й не згадуй: зараз по святах треба би наново напервувати кімнату, а пшениця і так не зародить на цементовім хіднику. Привезли ми з собою рідну мову. Деж вона тепер лунає? Довкола наших старих голов; а при наших колінах малі учать вже по англійська щебечуть. В тій мові друкуються вже й часописи для нашої молоді. Радіо виперло вже з наших хат українську пісню; хіба на концерті відспіває її хор, або по добрій гостині затягнуть гості „Гриця" і „Верховину". Колись була українська пісня рідною сестрою, котру ми мали все біля себе; днесь стрічаємо її лише у святочній сукні. Відчужилася сестра. На стіні висить ще у нас образ мами в хустці, завязаній попід шию, і тата в сіраку чи гуні. По нашій смерти діти і це винесуть на стрих.

Так відмінні обставини життя відчужують нас помалу від рідного. Якщо не збереємо і не переховаємо памяток нашого життя, пересвітленого теплими ще спогадами батьківщини, то пропадуть і сліди того, що ми любили. Ще гірше: відчужаться від усього, що наше, і навіть від памяти про нас, наші рідні діти. А шкода! Скільки сердечних думок скільки щирого запалу і труду, скільки жертв вложили ми в отсю роботу, за котру заставила нас, переселенців, любов до рідного. А наша молодь? Вона гарна, не гірша від молоді інших народів, а що найважніше: вона наша і нашою може лишитися. Як днесь чуємо хвальбу американців, що вони походять з „олд інгліш стак", або „гуд джермен стак", або „гарді скандінейвен стак", так можуть люди почути і хвальбу наших нащадків, що вони походять з „олд, гуд, гарді юкрайніен стак". Наша молодь, поучена, не лише потрафить пошанувати гніздо, з котрого вийшла, а ще й буде гордою зі свого роду і полюбить його чи не глибшою і ширшою любовю, ніж неодин з нас.

Та про це іншим разом.

Додам, що на попередню просьбу Музею за українськими часописами зголосилися три добродії. Назвища будуть оголошені, коли Музей могтиме подати точний виказ їх дарів.

А тепер знову в імені Музею прошу про всякі книжки, книжечки, брошури, летючки, статути товариств, програми, звіти, і все, що було друковане колинебудь українською мовою в Америці, і все, що було друковане англійською мовою про українців.

о. Лев Чапельський,

Майнерсвил, Па.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ".

Комітет Першої Української Говорячої Фільми „Наталка Полтавка", Ню Йорк, Н. Й. — Поміщимо таке оголошення, щодо якого не буде ніякого сумніву, що воно годиться з постановами державного почтового закона. Зокрема з нашого боку просимо при укладанні оголошень брати під увагу те, що мусить бути розділена акція бизнесова і приватна від акції громадянської, опертої на жертвенности на добродійні чи які інші цілі. Не можна в однім і тім самім оголошенню, чи в дописі до часопису, подавати, що „справу фінансує спеціяльний громадський комітет, зложений з українців з ріжних сторін Америки, котрі вложили в це підприємство свій капітал...", а заразом взивати складати жертви. Коли це є бизнес, тоді треба ту справу так і представляти. А коли це громадська справа, коли одиниці не вкладають капіталів на бизнес, коли не платиться процентів і т. п., а тільки числиться на добровільні жертви і т. д. — тоді й це треба виразно надмінити, щоб кождому було ясно, як ті справи маються. Тоді не буде ніхто мати претенсій до „Свободи". І не буде нас інтерпелювати та бажати вияснень у цій справі, бо все буде поставлене ясно.

Вияснив.

Пан Щипавка читає часопис. Синок що хвилини питається про щось.

— Тату, що це таке синиця?

— То така ідіотична риба,— відповідає пан Щипавка вже рохи зіритований.

— Тату, а тут у книжці пишуть, що вона собі скаче з галузки на галузку...

— Ну, як тобі сказав, що це ідіотична риба.

В УНДІ.

До УНДО вбігає задиханий гість з провінції:

— Пане секретаре, не знаєте де може бути д-р Баран, бо мені його треба на заріз!...

Жидівська література.

— Що ти розумієш під словом жидівська література?

— Векслі!

Мама принесла й висипала на стіл гарні яблока. Малий Івась дивиться жадібно.

— Ну, хочеш одно, чи два? — питається мама.

— Чотили — відповідає малий ласун, що ще й не вміє вимовити букви „р".

— Не кажеться „чотили" лише „чотири". Коли добре вимовиш, дістанеш чотири; коли зле, то нічого не дістанеш. Тож кажи: скільки хочеш?

Івась хвилинку думає, потім каже:

— Пять!

UKRAINIAN WEEKLY
(Concluded)

SITCH ORGANIZED IN McKEES ROCKS

Sunday, February 2nd, a mass meeting was called at the Ukrainian National Home in McKees Rocks, Pa. It was called to order by Rev. Dennis Kulmatycky pastor of the St. Mary's Ukrainian Church. Father Dennis spoke of the barbaric acts committed upon our Ukrainian students during their trial and sentencing for complicity in the assassination of the Polish Minister Pieracki. He also read the resolutions which were sent to the League of Nations. He then introduced the main speaker, Commander of the Chornomorska Sitch, D. T. Biletsky.

Mr. Biletsky's talk, which lasted a few hours, dealt with the Ukrainian army in which he served and was wounded, of the different clashes with the enemy and the adverse conditions they had to endure. Mr. Fedan, secretary of the meeting, was then called upon to speak. He stressed the importance of organizing especially our youth and children. He also stressed the importance of the Ukrainian radio program which had been in existence for 30 weeks but which was recently discontinued for lack of support. Later, Mr. Biletsky spoke about the Chornomorska Sitch and the wonderful work being done by the branches now organized, and asked to have a branch organized in McKees Rocks. Twenty-four persons joined immediately.

Officers elected were as follows: — Stephen Lapitsky, pres.; John Ligoshevsky, vice-pres.; Daniel C. Anderson, recording secy.; Peter Darkoch, financial secy.; Peter Krill, treas.; Michael Wozniak, ass't treas.; and S. I. Kostecki, Michael Gurniak and Nicholas Malanchuk, auditors.

DANIEL C. ANDERSON,
237 Church Street
McKees Rocks, Pa.

UKRAINIAN WRESTLER MAKING GOOD

It was recently reported that William ("Bill") Panchyshyn, a New York City Ukrainian wrestler, has gone professional and that he is doing rather well. He has had five bouts, winning four and drawing one. Bill pinned Ernie Stevens, Andy Miexne, Tom Draak and Paul Dadus and drew with Joe Noraki.

Bill is an independent wrestler and wrestles smartly and cleanly, no matter how tough or unfair his opponents may be. Ukrainian wrestling fans have good reasons to feel proud of Bill.

THEODORE LUTWINIAK.

THE PEN PAL COLUMN

Well, here we are again with another long list of names and addresses of young people who want to hear from others like themselves. I have been receiving quite a few letters lately, and here's hoping that they keep coming in.

So far 429 people wrote to The Pen Pal Column...and the 22 names in today's column makes the total number 451. One can easily see, therefore, that we are rapidly approaching the 500 mark. A dollar will be given to Pen Pal number 500, as most of you know. Keep sending in your letters and in no time at all we'll be announcing the name of our 500th Pen Pal. All new Pen Pals writing to the column will be told their number.

And now we'll start our list of Pen Pals, beginning with:

Miss JENNIE SAGAN, 5442 South Washtenaw Ave., Chicago, Ill., is 4 ft. 10 in. tall, has blue eyes, curly brunette hair and a fair complexion. Jennie is in the 8th grade in grammar school. She would like to hear from boys and girls who are 12 years of age or older. Age 12.

Miss EUGENIA BANICK, 110 South East St., Sayre, Pa., is 5 ft. 5 in. tall, weighs 110 lb, has dark brown eyes and brown hair. Eugenia is a freshman at Sayre High School. As a hobby she collects pictures of movie stars. Eugenia would like to hear from both the boys and the girls and will exchange snapshots. Age 14.

Miss IRENE CHURCHMAN, 1320 2nd St., N. E., Minneapolis, Minn., is 5 ft. 1 in. tall, weighs 100 lb, has light brunette hair, brown eyes and a light complexion. Irene likes singing, dancing and piano playing. Her favorite sports are basketball, skating, tennis, swimming, bicycling, etc. Irene hopes to receive many letters from both the boys and the girls and promises to answer all of them promptly. She will exchange snapshots. Age 14½.

MYRON TIMCHISHIN, 193 North St., New Britain, Conn., is 5 ft. 9 in. tall, weighs 147 lb, has brown eyes and black hair. Having graduated from the Nathan Hale Junior High School, where he played baseball, basketball and football on the school's team, Myron now attends the State Trade School where he is training to be a mechanical engineer. Myron is fond of all sports and dancing. He would like to receive letters from both sexes and promises to write interesting letters. Myron will exchange snapshots. Age 16.

JIM SHYAN, 1929 West Superior St., Chicago, Ill., is 5 ft. 4 in. tall, weighs 130 lb, has brown eyes and brown hair. Jim is a junior at Lane Technical High School. He likes track and football best of all the sports. Jim wants to hear from both the boys and the girls and promises to answer all letters. Age 16½.

Miss MARY PLISHKA, 707 Eynon St., Scranton, Pa., is 5 ft. 4 in. tall, weighs 136 lb, has medium brown hair, azure eyes and an olive complexion. Mary is a senior at the Technical High School in Scranton. She is interested in all kinds of sports and enjoys dancing, reading, singing and swimming. Her hobby is keeping scrapbooks. Mary says she will answer all letters and will exchange snapshots. She prefers to hear from boys and girls who are 17 years old and over. Mary can tell everything anyone wants to know about a coal mine and will send pictures of coal mines to those who are interested in the subject. Mary is a member of several Ukrainian clubs and will be glad to tell her Pen Pals about them. Age 17.

Miss OLGA AGRES, Box 410, Westbury, Long Isand, N. Y., is 5 ft. 4½ in. tall, has blonde hair and blue eyes. Olga likes all sports and enjoys reading and embroidering. She would like to hear from Pen Pals her age or older and says she will exchange snapshots. Olga hopes to receive many letters so don't disapoint her. Age 17.

Miss PAULINE BABICH, 424 Pine St., Ambridge, Pa., is 5 ft. 5 in. tall, weighs 125 lb, has blonde hair, brown eyes and light complexion. Pauline graduated from Ambridge High School in June, 1935. She was awarded a letter "A" for sports. Pauline says she is "interested in everything from 'Z' to 'A'." She would like to hear from boys who are 18 years old and over. Age 18.

PETER PAWLUS, 8 Lewis St., Newark, N. J., is 5 ft. 10 in. tall, weighs 168 lb, has curly hair, brown eyes and dark complexion. Peter is a graduate of Central High School in Newark. He has received three letters in football, baseball and swimming. Dancing is one of Peter's favorite pastimes. He is a member of the United States Naval Reserves and is thinking of becoming a member of the Ukrainian Social Club in Newark. Peter would like to hear from Pen Pals of both sexes, preferably the fair sex. He will exchange snapshots. Age 18.

Miss HELEN J. PICH, 51 Spring St., New Britain, Conn., is 5 ft. 4 in. tall, weighs 115 lb and has light brown curly hair. Helen has just graduated from Senior High School. She is fond of dancing, skating and the theatre. Helen's hobby is making and keeping friends, as she values sincere friendship. She is a member of the Ukrainian Red Cross, Ukrainian Choir and Ukrainian Folk Dancing Club. She would like to hear from boys and girls 18 years old and over. Promising to exchange snapshots and to write interesting letters, Helen adds: "Please don't disappoint me!" Age 18.

Miss MAE TIMCHISZIN, 193 North St., New Britain, Conn. is 5 ft. 4 in. tall, weighs 114 lb, has medium brown curly hair and hazel eyes. Mae is a member of the Ukrainian Red Cross, Ukrainian Folk Dancing Club, Ukrainian Dramatic Circle and Ukrainian Choir. She is fond of tennis, horseback riding and dramatics. Mae is greatly interested in all Ukrainian club affairs and activities and would like her Pen Pals to tell her about the clubs of which they are members. Mae's favorite pastimes are dancing, reading and singing Ukrainian songs. She would like to hear from boys and girls of all ages, preferably the boys. Mae promises to write interesting letters and hopes to hear from many Pen Pals. She will exchange snapshots. Age 18.

Miss MARY SENKO, 427 Waddell Ave., Donora, Pa., is 5 ft. 4 in. tall, weighs 108 lb, has brown eyes and brunette hair. Mary has graduated from Donora High School. She would like to hear from both sexes and is willing to exchange photographs. Age 18.

Miss VICTORIA LENSKY, 402 Fulton St., Buffalo, N. Y., is 5 ft. 9 in. tall, weighs 128 lb, has brown hair and brown eyes. Victoria is interested in art and sports. She also likes dancing very much. Victoria would like to hear from boys and girls 18 years of age or older. She promises steady correspondence with interesting letter-writers. Age 18.

MYRON STOYAKEWICH, 444 Morris Ave., Newark, N. J., is 5 ft. 6 in. tall, weighs 138 lb, has dark blonde hair and blue eyes. Myron graduated from the Newark Art's High School in Jan., 1935. He enjoys outdoor sports but doesn't care for dancing. Myron is unemployed and I believe that he will appreciate any letters he may receive. Age 19.

Miss ANN MARIE MARCHU, 705 Princeton Ave., Palmerton, Pa., is 5 ft. 1 in. tall, has wavy auburn hair, brown eyes and a fair complexion. Ann-Marie is interested in sports, dancing, embroidering and singing. She is a member of the Ukrainian National Association and takes Ukrainian Folk Ballet Dancing under Vasile Avramenko. Ann-Marie would like to hear from both sexes and promises to answer all letters. She is willing to exchange photos and pictures of her home town. Age 19.

Miss ANN LUCYKANISH, 563½ Hazard Road, Palmerton, Pa., is 5 ft. 2 in. tall and has light brown natural wavy hair. Ann likes all sports and also enjoys dancing. She is of Ukrainian extraction. Ann promises to answer all letters and is willing to exchange snapshots. Age 19.

JOSEPH MORTSEA, 13 John St., Carteret, N. J., is 5 ft. 11 in. tall, weighs 160 lb, has dark hair, blue eyes and dark complexion. Joseph is interested in boxing, wrestling and outdoor sports. He would like to hear from both the boys and the girls. Age 19.

Miss EVA GAZDAYKA, P. O. Box 728, Donora, Pa., is 5 ft. 4 in. tall, weighs 115 lb, has hazel eyes and brunette hair. Eva is a graduate of Donora High School. She is interested in dancing. Eva would like to hear from boys and girls and will exchange snapshots. Age 19.

STEPHEN MADEZKI, 3465 Stickney Ave., Toledo, Ohio, is 5 ft. 10 in. tall, and weighs 175 lb. Stephen is freshman at Toledo University. His favorite sports are football and basketball. He plays basketball with an independent team and is a member of the Rossford Ukrainian Club. When not playing basketball Stephen takes in some dances and movies. He would like to hear from boys and girls who are about 20 years old. Age 20.

MICHAEL MATWY, 7 John St., Carteret, N. J., has brown eyes, brown hair and is considered good-looking. Michael is interested in all sports, his favorite being swimming. He would like to hear from boys and girls who are his age or are in their teens. Michael will exchange snapshots with all who are willing. Age 20.

WILLIAM ROMANCE, R. F. D. 1, Box 353, Millville, N. J., is 5 ft. 7 in. tall weighs 152 lb, has brown hair and blue eyes. William is interested in all sports. He would like to hear from Pen Pals 20 to 24 years old and will exchange snapshots with the first three to write. William is ready to write about anything that may interest his Pen Pals.

Miss KAY STEPANEK, 3195 West 31st St., Cleveland, Ohio, is 5 ft. 4 in. tall, weighs 122 lb, has brown eyes and brunette hair. Kay would like to hear from Pen Pals who are interested in dancing and sports. Kay would also like to hear from girls in Ohio and neighboring States who are interested in organizing new Ukrainian clubs. She also invites the boys to write to her and promises to answer all letters.

* * *

All requests for Pen Pals, etc., should be sent directly to

THEODORE LUTWINIAK,
81-83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(118)

Нарешті Томі вийшов на кратер вулькану Канаану та поглянув довкола себе зі здивуванням. Він не знав, де шукати Джерія чи Тарзана, отже почав волочитися без цілі по лісі. І ті, що за ним гналися, були здивовані не менше від нього.

Скорим поглядом, вправленим довгим життям у джунглях, вони обхопили й ліс і гору, а потім долину, що розтягалася під їх ногами. Один подивився на сонце, а потім на верхи та скоро зміркував їх положення й розклад.

„Це", сказав один з них зі страхом, „мусить бути тайна долина Чортівського Світла!". Очі другого вибалушилися зі страху і він сказав: „Вартоб це сказати начальникові!" Без хвилі вагання вони кинулися назад до темного проходу.

За якийсь час потім вони вже станули засапані перед своїм начальником. Вожд бандитів крикнув до них радісно, як вони зложили йому рапорт „Так? То значить, що щастя усміхається Гаретові! Отже ми незадовго допадемо Тарзана в долині Чортівського Світла! Убємо дві птиці одним каменем!"